

Zondag 21 oktober 2018

DE CITEEUW

●● Oktober 2018 De krant van Eidsen-Tuinwijk

Zondag 21 oktober 2018 om 14 uur sporthal PTS

CitéRun

tuinwijk 2020 +

INFO + INSCHRIJVEN: www.TUINWIJK2020.BE

zondag 21 oktober: Ren, loop, wandel, stap zondag mee

De CitéRun, volgende zondag... Het was één van de vele ideeën, die in 2010 sneuvelen toen we het programma voor '100 jaar Tuinwijk' uitwerkten. De CitéRun bleef echter als idee smeulen, elk jaar opnieuw. Nu wagen we het erop: rustig aan, wat bescheiden, maar met de ambitie de komende jaren uit te groeien tot een grootschalig loopevenement met de bedoeling - want dàar draait het om - de Cité te promoten. In deze Citeeuw lees je alles over de eerste CitéRun, een belevenisrun.

We willen met al onze evenementen onze Cité in de schijnwerpers zetten', vertelt Herman Fraussen, één van de drijvende krachten achter de CitéRun. 'Daarom hebben we er alles aan gedaan om de lopers en wandelaars te trakteren op een parcours langs een aantal plaatsen die niet altijd even goed gekend zijn, soms zelfs niet door ons als Citébewoners. Ik denk bijvoorbeeld aan de berceau in het park rondom het Cultuurcentrum. Wie deelneemt, kan de Cité dus anders zien, anders beleven.'

Voor de mensen die langs het parcours wonen, is het belangrijk te weten dat verkeer dat van buiten het parcours komt, niet wordt toegelaten van 13 tot uiterlijk 16 uur (het kan vroeger). Wie vanaf het parcours of in de straten binnen het parcours, wil wegrijden, kan dat op beperkte momenten, maar kan niet meer terug tot hooguit 16 uur.

Medewerking

Tientallen vrijwilligers en de politie houden toezicht. We hopen te mogen rekenen op ieders begrip en medewerking want we zetten de Cité - toch de mooiste en groenste wijk van onze gemeente - een paar uur 'in de etalage'.

Verderop in de Citeeuw belichten we de interessantste locaties langs het parcours, de praktische afspraken voor wie deelneemt en ook de verkeersafwikkeling.

(Nog) geen loopwedstrijd

De eerste CitéRun is nog niet opgevat als een loopwedstrijd. Natuurlijk mag je al deelnemen om eerst te eindigen. Graag zelfs, maar het hoeft niet. Omdat het geen wedstrijdformule is, kan je het 5,5 km lange parcours ook wandelen. Belangrijk is ook dat je geniet van het vele herfstgroen en van de mooie gebouwen.

De CitéRun brengt je naar, langs of door...

De enige 'stadspoort' van de tuinstad:

Rond het voormalige Astridpleintje staan de enige citéwoningen die het zonder voortuintjes moeten stellen. Toch wel een fijne 'entree' naar de Nieuwe Cité, bijna dertig jonger dan de eerste tuinstad, de oude Cité. Maar dit pleintje kende ook een dramatisch moment toen in september 1944 tientallen mannelijke bewoners hier tegen de muur stonden. Met enkele zwaar gewapende grimmige SS'ers tegenover hen. Zij werden op het nippertje door een Duitse officier gered van het vuurpeloton en de dood...

Het park van de vroegere directeursvilla:

Je passeert langs de achterkant van een domein van 5 ha dat als tuin voor de mijnindustrie diende. Met het 'kasteeltje' en een legertje hoveniers dat het bospark rond de Libanonceder, de sequoia's en ca. zestig vaak unieke bomen en struiken onderhield..., de bloementuin, de moestuin en de groenten in de serre. In het park wandel je door een 'berceau' of loofgang, eigenlijk een 'groene' tunnel, één van de twee die Maasmechelen rijk is. De andere bevindt zich in het park van het kasteel in Leut.

Het nonnenklooster, nu De Bolster:

Dit klooster werd na het vertrek van de zusters de locatie waar Mané nog enkele jaren thuis was, waarna het sindsdien dienstencentrum 'de Bolster' werd. Sommige gangen, de kapel en enkele kleine kamers ademen nog de stilte uit die wij als leken in een kloostergemeenschap vermoedden. Vroeger geraakten de kleuters af en toe in de kloostertuin met een wit Mariabeeld. In deze jeugdherinnering bleef het zwijntje dat zuster Bona in de stal tegen de haag vetmestte, toch als sterk beeld hangen.

Het museum van de mijnwerkerswoning:

Een 93-jarige tweewoonst met enkele vorige 'levens'. Als arbeiderswoning, als kapelanij, kinderheil en noodklaslokalen geraakte dit pand tot de status van 'erkend monument', nu bewaard als museum met – zoals het woonreglement van de mijnbazen het oplegde – bloemen in de voortuin en groenten achter het huis. Ook met een bijna ingetogen verhaal over Patro, hier door 'de Kleine Kapelaan' opgericht. De actualiteit was hier nooit weg want je loopt door het blikveld van Jan Fabre's kunstwerk...

De mijnkathedraal

De monumentale en grootse Sint-Barbarakerk met prachtige glasramen heeft de allure van een kathedraal, want ze moest voor de mijn als bouwheer een visitekaartje zijn. Het is wellicht de enige kerk in ons land waarvan de 54 meter hoge toren niet boven de hoofdingang staat, maar boven het altaar. En voor de meeste buitenstaanders heeft de bouwmeester de spits vergeten, maar in ruil krijg je boven op de toren een weids panorama. Terug beneden leest het gebeitelde chronogram als geheimschrift.

De Griffel

De Griffel was ooit een school alleen voor jongens. Toen zelfs in de advertenties 'm/v' verplicht werd, volgde in 1991 de intocht van de meisjes. Zij moesten alleen de smalle straat over om voor gemengde gevoelens te zorgen. Ooit zou het grote kerkplein ingekaderd moeten worden met prestigieuze schoolgevels. Maar... eerst was er oorlog, dan de kolencrisis en zo kreeg de school geen hoofdingang. Door de grote zijdeur geraken we, ondanks die feiten uit de Grote Geschiedenis, toch binnen.

Kidsrun

Voor kinderen geboren in 2007 en later houden we om 15.30 uur een Kidsrun over een afstand van ca. 1 km.

Deelnemen is gratis, maar je moet je wel inschrijven. Dat kan zondag in de sporthal van de PTS.

SCHRIJF IN VOOR DE CITERUN

- zondag 21 oktober;
- ca. 5,5 km rennen, lopen, stappen, wandelen;
- geen wedstrijd, wel belevenisrun;
- aanmelden en eventueel inschrijven vanaf 12 uur in de sporthal PTS;
- parkeren op het Europaplein, eventueel ook achterkant van de sporthal (inrit via de Onze-Lieve-Vrouwestraat);
- sanitaire + omkleedfaciliteiten en bewaakte garderobe in de sporthal;
- start om 14 uur ter hoogte van de ingang PTS (Europaplein/Bevrijdingslaan)
- tombola voor de deelnemers aan de hand van de borstnummers

HOE INSCHRIJVEN?

inschrijving: €6 bij voorinschrijving (tot en met 20 oktober) of €8 aan de startstand;

- €1 gaat naar de Diabetesliga;
- inschrijven via www.tuinwijk2020.be; klik op groene infokader van Citérun of Kidsrun; onderaan: knop 'inschrijvingen' om je in te schrijven via het aanmeldingsformulier; bij bevestiging inschrijving (voor de Citérun): Paypal-site opent en betalen via Paypal of (eronder) via je bank;

PARCOURS

- parcours van 13 tot uiterlijk 16 uur verkeersvrij; het parcours wordt niet langer afgesloten dan nodig: afhankelijk van het verloop van de Citérun (die om 14 uur start) wordt het parcours vroeger vrijgegeven voor het verkeer;
- bewoners van straten 'binnen' het parcours kunnen op sommige plaatsen en momenten de afgezette zone verlaten; volgens de politieverordening kan omwille van de veiligheid geen verkeer worden toegelaten naar de straten binnen het parcours;
- verkeer op de Pauwengraaf enkel mogelijk in de richting naar de Koninginnelaan (rechts);
- er worden 50 tot 60 vrijwilligers ingezet om alles in goede banen te leiden; we durven rekenen op ieders begrip en respect voor deze mensen; ook de politie zal een oogje in het zeil houden.

Hagen van de Tuinwijk

Typisch voor onze Cité zijn niet alleen de prachtige parken, plantsoenen en laanbomen, kortom het vele groen, maar ook de hagen, die alle tuinen afbakenden. Althans, vroeger was dat zo. Nu verdwijnen almaar meer hagen. Typische hagen voor onze Cité zijn onder meer de liguster, de meidoorn en de haagbeuk.

In een vorige Citeeuw schreven we over de meidoorn. Deze keer staat de haagbeuk in het spotlight. In de Eisdense bossen ga je hem niet vinden wegens veel te zure grond, maar op de cité is hij wel te bewonderen, zij het dan meestal in haagvorm. Toch kan deze knaap tot wel 25 meter hoog worden.

Met zijn gezaagde bladeren onderscheidt de haagbeuk zich duidelijk van de beuk. Beukenhaag en haagbeukenhaag zijn of – jammer genoeg – waren erg gewilde scheidingen van grondpercelen op onze tuinstad. Frisgroen in de lente, en geel tijdens het najaar, behoudt de haagbeuk ook in de winter zijn (verdorde) bladeren.

Vandaar de grote populariteit als haagsoort. De beukenhaag is bestand tegen talloze snoei beurten en quasi ongevoelig voor ziekten en vraat. Bovendien is het prima brandhout en houtskool, je kan er schietspoelen, slagshakblokken, houten katrollen en tandwielen van maken... De haagbeuk heeft het allemaal.

Mooie exemplaren vind je, in Maasmechelen, aan Porta Cité en in het kasteelpark van Leut. Daar tref je hem in een wel heel speciale vorm: als 'berceau', een groene tunnel, want twee rijen haagbeuk werden tegenover elkaar geplant en kwamen boven bijeen. Zo ontstond een overdekte gang waaronder de dames van adel konden wandelen, zonder dat hun bleke huid verbrandde.

Ook goesting gekregen om je tuin te verfraaien en haagbeuk of een andere groene parel aan te planten?

Natuurpunt houdt weer zijn jaarlijkse plantenverkoop.

Klik eens op <http://www.natuurpuntlimburg.be/plantenverkoop>

De 'nieuwe Cité' is 80 jaar.

Tijdens deze weken is het tachtig jaar geleden dat de kolenmijn Limburg-Maas een nieuwe reeks van 120 woningen ter beschikking kon stellen van haar werknemers. Eerst zestig tweewoonsten, waarvan er tien voorzien waren voor leden van het kaderpersoneel, ontvingen mondjesmaat hun eerste bewoners vanaf december 1937. Maar het was pas een jaar later – nu tachtig jaar geleden – dat de 'nieuwe Cité' goed bevolkt was.

Het gezin van ingenieur Jean Bronchart betrok als allereerste op 20 december 1937 in de Paul Nicoulaan de woning op het nummer 38.

De familie Leon Frenssen volgde als tweede vier maanden later, op 28 april 1938, op de Lijsterbessenlaan 7, en op 12 mei 1938 volgden de gezinnen Genders, op 8, en Emonds op 10 in dezelfde straat.

Zo werd de derde uitbreiding van het huisvestingsproject voor de werknemers van de mijn een feit. "Voordien was dit een braakliggend gebied met paadjes doorkruist, waarover de mijnwerkers een kortere weg naar de mijn namen", vertelt Jan Kohlbacher over de inplanting van de wijk. "De mijn had er wel een eigen kiezelontginning. Daarom liep er ook een smalspoor door het braakland. Dat spoor was nodig voor het vervoer van grind van de kiezelwasserij in de Kiezelkuil naar de mijn en de bouwerven in de cité. Dat braakland werd de 'nieuwe Cité'. Tot dan was een logementhuis in de Zetellaan, beter gekend als 'Kantine Westhovens', de bewoning die het dichtst bij de mijnzatel lag. In de jaren veertig zou de tramverbinding over de percelen die tussen de Zetellaan en de 'nieuwe Cité' lagen, naar een nieuwe tramhalte aan de mijn verlegd worden."

Rechthoekig en sober

De ontwerp-methodiek was dan wel een heel andere dan deze die voor de oude cité toegepast werd. 'Ja, want de ontwerpers van het architectenbureau van de groep Coppée plantden een heel anders ingerichte wijk met 120 woningen: in een sobere stijl en in een rechthoekig stratenplan', duidt Jan de andere aanpak. 'In tegenstelling

met de oude cité die tussen 1910 en 1930 werd gebouwd in meer dan veertig verschillende woningtypes, koos het kantoor Coppée voor drie woningtypes voor arbeiders en bedienden, en voor twee woningtypes bedoeld voor de woningen van kaderleden. Bovendien lieten de ontwerpers het gebogen stratenpatroon dat ze destijds van het Britse Garden-Citymodel overnamen voor de eerste tuinstad, volledig achterwege.'

'Wel bleef het landschappelijk karakter van het Engelse voorbeeld overeind: dus grote tuinen, gekaderd in ligusterhagen, en alle straten werden afgezoomd als lanen.'

Optisch kruispunt...

Jan wijst op twee bijzonderheden in de nieuwe Cité: een stadspoort en de aandacht voor wat de urbanisten en architecten het gesloten perspectief noemen.

'Eerst even over dat gesloten perspectief, met een opmerkelijke ingreep op het T-kruispunt waar halverwege de Paul Nicoulaan de Baron Coppéelaan als het ware even rechthoekig "te pletter" loopt.

Daar werden langs de Paul Nicoulaan drie tweewoonsten in een halve cirkel gebouwd. Zo werd niet alleen de lange eentonige rooilijn gebogen, ook in de holte van deze kromming werd een plantsoen aangelegd.

Op die manier kwam daar een voorbeeld van een Brits 'optisch kruispunt' tot stand: als je van de Baron Coppéelaan naar de Paul Nicoulaan komt, geeft het T-kruispunt een zicht op een open ruimte, het mooie groene plantsoen.'

Stadspoort

Een andere blikvanger blijft natuurlijk de stadspoort aan de Kerselaan. Het pleintje dat ooit het Astridplein heette, ligt tussen de enige (!) citéwoningen zonder voortuin. Het zou de enige stadspoort worden. Er was er overigens ook één gepland aan de overkant van het kerkplein over de Marie-Joséstraat.

Polen

Nog een wetenswaardigheid... Einde 1938 zijn 90 van de 120 woningen bewoond door... Poolse gezinnen. In die periode werden mijnwerkers vooral in Poolse mijngebieden aangeworven. Na eerst de Polen uit het Ruhrgebied en dan uit Noord-Frankrijk vormden zij de derde groep Polen in onze tuinstad.

Sommige woningen van de Nieuwe Cité worden vandaag nog bewoond door gezinnen van de tweede of derde generatie met dezelfde familienamen. In 1958-1959 krijgt deze wijk nog een uitbreiding met enkele tweewoonsten voor grote gezinnen en in de Yvan Orbanlaan voor bedienden.

Cité = oude Cité + nieuwe Cité

De Cité, dat is eigenlijk de som van de 'oude' en de 'nieuwe Cité'. De 'oude Cité' ligt tussen de Koninginnelaan, de Paul Lamberlaan en de Louis Mercierlaan. De 'nieuwe Cité' ligt tussen Zetellaan, de Paul Nicoulaan en de Koninginnelaan.

met dank aan de Stichting Erfgoed Eindhoven